

1978

Издательство "Искусство" в 1978 году выпустило книгу "Философия и культура" в серии "Философия". Книга посвящена истории философии и культуры в древности и средневековье. Автор книги - профессор философии МГУ им. М.В. Ломоносова. Книга предназначена для студентов философских факультетов и для широкого круга читателей, интересующихся философией и культурой.

КНИГОИЗДАВАНЕ И ФИЛОСОФСКА КУЛТУРА



ISBN 5-4 - 454 - 403 - 1

Настоящата книга се посвещава на 10-годишнината от създаването на **Философския факултет** във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ – продължител на Търновската книжовна школа, основана през 1371 г. от св. Евтимий, Патриарх Търновски. Написана е от авторски колектив: **доц. д-р Росина Данкова, доц. д-р Лъчезар Георгиев, доц. д-р Евлози Данков, докторант Цветина Цолова, Венцислав Крумов, доц. д-р Вихрен Бузов, Йордан Аврамов.**

Съставители на изданието са **доц. д-р Росина Данкова** (Философски факултет на ВТУ), **доц. д-р Лъчезар Георгиев** (катедра „Библиотекознание и масови комуникации“ при Стопански факултет на ВТУ); **доц. д-р Евлози Данков** (Философски факултет на ВТУ).

- © Росина Данкова, съставител, автор, 2005
- © Лъчезар Георгиев, съставител, автор, 2005
- © Евлози Данков, съставител, автор, 2005
- © Цветинка Цолова, автор, 2005
- © Венцислав Крумов, автор, 2005
- © Вихрен Бузов, автор, 2005
- © Йордан Аврамов, автор, 2005

ISBN 954 – 524 – 463 – 1

Дар от УИ „Св. св. Кирил и Методий“

КНИГОИЗДАВАНЕ И ФИЛОСОФСКА КУЛТУРА

КНИГА ПЪРВА

Съставители

Росина Данкова

Лъчезар Георгиев

Евлоги Данков



Университетско издателство
„Св. св. Кирил и Методий“
Велико Търново, 2005

83108

002.19 + 401.1 + 378.4 (497.216)

Редакционна колегия

проф. д-р Димитър Станков – консултант
доц. д-р Стефан Пенев – научен редактор
Иван Иванов – компютърен дизайн и оформление на
корицата

УНИВ. БИБЛИОТЕКА - В. ТЪРНОВО

Инв. № 2657 / 2005

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР

Култура, философска култура и българско книгоиздаване (<i>Евлоги Данков</i>)	7
---	---

ПЪРВИ РАЗДЕЛ

ФИЛОСОФИЯ И ХУДОЖЕСТВЕНА ЛИТЕРАТУРА В НАЦИОНАЛНАТА КНИГОИЗДАТЕЛСКА ТРАДИЦИЯ (*Лъчезар Георгиев*)

11

Философско-социологическата книжнина в контекста на националната книгоиздателска традиция (1878 – 1944)	11
Преводната философска книжнина (1878 – 1944)	54
Библиотечните поредици при преводната художествена литература	88
Мемоарно-документалната литература за националноосвободителното движение – нова форма за обществена комуникация след Освобождението	102

ВТОРИ РАЗДЕЛ

ФИЛОСОФСКА КУЛТУРА, КНИГОИЗДАВАНЕ И ПЕЧАТАРСКО ДЕЛО В БЪЛГАРИЯ

147

Велико Търново – съвременен център за издателски бизнес (<i>Лъчезар Георгиев</i>)	147
Книгоиздателски традиции и проблеми на съвременната българска философия (<i>Цветинка Цолова</i>)	158
Значението на философския текст за българското образование в сп. “Образование” (<i>Венцислав Крумов</i>)	180
Печатарското дело и българската книга – ускорение и национална идентичност (<i>Лъчезар Георгиев</i>)	196

ТРЕТИ РАЗДЕЛ

ФИЛОСОФСКА КУЛТУРА, ФИЛОСОФСКИ ЦЕННОСТИ И ФИЛОСОФСКА АРГУМЕНТАЦИЯ В КОНТЕКСТА НА КНИГОИЗДАВАНЕТО 211

- Четенето на книги като философски метод.
(За същността на философската
аргументация) (*Вихрен Бузов*) 211
- Българската философска култура и
философският текст в контекста на
книгоиздателския семиозис (*Евлоги Данков*) 235
- Съвременна философска култура, ноология и
ноологична реалност в стратегията
на книгоиздателския процес (*Росина Данкова*) 276
- Хенри Олденбург и четенето на научни книги
през периода на ранното Кралско дружество
на Лондон (1660 – 1677) (*Йордан Аврамов*) 300

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

- Философският текст в съвременната книго-
издателска перспектива (*Росина Данкова*) 317

ПРЕДГОВОР

КУЛТУРА, ФИЛОСОФСКА КУЛТУРА И БЪЛГАРСКО КНИГОИЗДАВАНЕ

След решението за статута на българската азбука (кирилицата) да бъде една от трите основни азбуки на обединена Европа, проблемът за взаимоотношението между философската култура и книгоиздаването става особено актуален.

Настоящата книга обхваща по един семиотичен начин традиционната култура, философската култура и издателския процес в България. Издателският семиозис се оказва обвързан с предфилософските и философските идеи. В този процес участват и подобрите илюстрации.

В образуването на културата в българските традиции влияят предимно неосъзнатото и съзнанието. Философската рефлексия върху културата и културния семиозис създават философската култура, която прониква в цялостното съдържание на книгата. Културният семиозис се проявява в два аспекта – всекидневен и сакрален. Художествената литература акцентува на нравствените и естетическите аспекти в културата на един народ. Философската култура се утвърждава и чрез поетиката на прозата. Същевременно философските идеи обосновават ценностите в художествената литература и в духовния живот на обществото. Книгоиздаването на философска литература утвърждава философията като пазителка на духовните ценности на един народ. Философията утвърждава и висшите цели на разума.

Без книгоиздаване създаването на култура и философски ценности, обуславящи самосъзнанието на тази култура, е невъзможно. Единният процес между книгоиздаване, нравствени, естетически и философски ценности прави възможно духовното усъвършенстване на един народ. Този процес има своя метафизика. Неговото битие се изучава от онтологията като *metaphysica generalis*. Тук метафизиката се проявява като *естествена способност* (която притежават философите и благогарение на която създават своите съчинения) и като *наука*. Нейните методи се използват при изследване историята на литературата, историята на обществото и историята на философията, към която се отнася и българската.

Днес ние знаем, че в историческо отношение по-развита е българската история и историята на литературата. Историята на българската философия е най-слабо развита и все още не е създадена в нейното концептуално единство. То обхваща историята на самосъзнателния живот на българите. Тази история представя историческото идейно битие, реализирано в миналото. Историята на философията характеризира историята на самосъзнателния живот на българите. Именно в този контекст следва да се разглеждат настоящите изследвания. Можем с основание да подчертаем, че това е първата по рода си книга, която обединява българската философска култура като език на самосъзнанието, изразен чрез философските категории и семиотиката на книгоиздателския процес. Преводната философска книжнина в България има подчертано авторитетно място (1878 – 1944). Известни са библиотечните поредици при преводната художествена литература у нас. Мемоарно-документалната литература също така е изявена в българския книгоиздателски процес.

Може да се каже, че общото, което обединява отделните теми, са архетиповете. Те играят роля на универсалии на философската култура и опорни точки на интелектуалното творчество. Като родови форми на битие и мислене архетиповете са недостъпни за непосредствено възприемане, но се осъзнават чрез тяхната проекция във външните обекти. В психологическо отношение централен архетип е "самостта" като потенциален център на личността, за разлика от "Аза" – център на съзнанието. Архетиповете се проявяват и като логосни принципи на познанието.

Особеното на архетиповете е че те, като форми на философска култура, не се определят от своето съдържание, а единствено от своята форма. Поради това те съдържат в себе си възможности за априорно представяне на основните идеи в книгата. В този смисъл архетиповете вземат участие в самата разсъдъчна способност на човека и неговото мислене. Символното тълкуване на културните ценности има отношение към динамиката на архетипните структури. С архетиповете са свързани *идейните доминанти на културата като цяло и философската култура в частност*. Чрез архетиповете природните процеси се превръщат в алегии на естетическото творчество. Архетиповете носят в себе си енергията на културните ценности и културното поведение. Във философската култура те са устойчиви форми на битие и мислене. Чрез метафизическото мислене и естетическото творчество те обуславят природата на духовните ценности като обвър-

зват миналото с настоящето и бъдещето. Като универсалии на културата архетиповете имат самостоятелно съществуване, аналогично на Платоновия "свят на идеите" и изпълняват едновременно функциите на първооснови на Вселената и на фундаментални структури в човешката психика. По такъв начин архетиповете следва да се схващат като резултат на тъждеството между мислене и битие. Това са форми, които характеризират и природата на психиката. Философията не би могла да пренебрегне архетиповете, когато изяснява формите на връзката между природата и мисленето, между природата на духа и културата.

Четенето с разбиране като проблем в настоящата книга се схваща като познание на дадено нещо в неговите връзки с другите неща. Разбирането е невъзможно без наличието на смислово съдържание. Разумът обуславя способността за осъществяване на познание от принципи. При това разумът спомага да се познае безусловното и обусловеното познание на разсъдка (Verstand), който е духовна дейност, доставяща материал на разума. Чрез разсъдъчното мислене в настоящата книга се изказват съждения и се строят умозаклчения. Ще напомним, че в историята на философията разсъдъкът се схваща като "мислеща гуша". Разсъдъкът е израз на способността да се мислят предметите и техните връзки чрез определени понятия. Световният разсъдък би следвало да е тъждествен на битийните форми в природата и тяхното мислене.

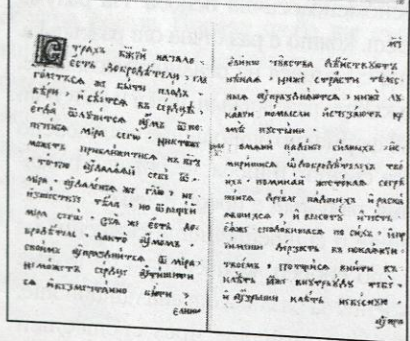
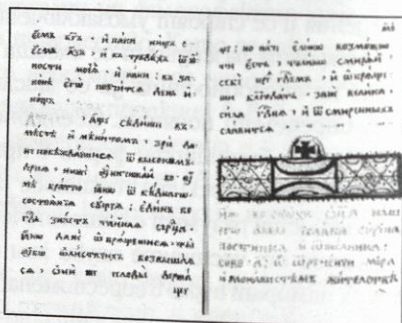
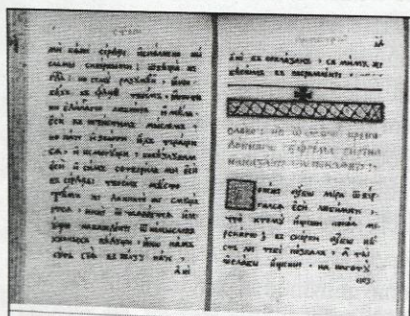
От философските текстове в книгата става ясно, че по своите възможности разумът е синтетичен. На него се дължи задълбочаващото движение от частните науки към философията. Последните две положения намират израз в гореспоменатото понятие за разума, но при Кант това става на трансцендентално-феноменологична основа. На разума се дължи една познавателна способност, която е различна от разсъдка. Тази способност е необходимо свързана с процеса на реалното познание.

Философският текст показва, че както разсъдъкът, така и разумът имат формална и реална употреба. Във формално отношение обикновено се изтъква разликата между тях. Тя се състои в това, че докато разсъдъкът изразява способност за съждения, разумът е преди всичко способност за умозаклчения. В аналитичните и синтетичните съждения се открива разлика по съдържание, докато според логическата си форма те са идентични. Синтетичните съждения за разлика от аналитичните, са разширителни и увеличават даденото познание чрез съответен текст. В традицията на Кант се приема, че общият принцип на всички аналитични съждения е принципът на противоречието. В априорното

познание ние се нуждаем от принципи, които играят роля на основополагащи идеи. Това, което в книгата е получено чрез анализ на понятието за субекта посредством формалнологическия закон за непротиворечието, се приема за необходимо истинно. Синтетичното съждение не може да възникне и да бъде разбрано само с помощта на принципа на противоречието. При това обаче отделното синтетично съждение трябва да се извежда винаги в съответствие с принципа на противоречието. Синтетичните съждения в текста по своя произход са опитни. Когато логическият синтез на предиката със субекта се основава на чист наглед (пространство и време), съжденията в текста са априорно синтетични.

Сферата на философските ценности и на човешките разумни способности в книгата са свързани с ноологичната реалност като първооснова на културното битие, в което пряко или косвено участва и философската литература (книжнина).

Евлоги Данков



Ръкописен монашески сборник с аскетически (исихастки) текстове на отец Матей Преображенски (публикува се за първи път)